

koji su utjecali na suvremene tokove i mlade umjetnike. Tako će u proljeće ove godine biti pokazana izložba slika iz posljednje faze Marija Pregelja. Planiraju se još izložbe Gabrijele Stupice, Zorana Mušiča i manje poznatog skulptora Savinška. Kritičari će u »Equrni« predstavljati svoje koncepcije i selekcije. U prvoj izložbi ove serije, Ješa Denegri, kritičar iz Beograda, predstaviti će svoje viđenje slovenskog likovnog trenutka. Priređivat će se izložbe umjetnika iz drugih sredina, a predviđena je i međunarodna suradnja. U planu su i mnoge druge akcije i programi: razgovori, predavanja, projekcije... U toku je uspostavljanje stalnog termina — srijede uveče — rezerviranog za okupljanje članova »Equrne« i njihove razgovore o radu, davanje informacija sa putovanja, rasprave o aktivnosti galerije...

Nameće se pitanje povratne sprege — što umjetnici dobivaju svojim članstvom u »Equrni«? Prije svega, imaju mogućnost individualnog i grupnog djelovanja kroz medij galerije. Imaju prednost izlaganja, mogućnost kupnje slikarskog, umjetničkog materijala bez poreza. Galerija radi na promoviranju imena i prodaji radova svojih umjetnika. Planira se sudjelovanje »Equrne« sa vlastitim štandom na sajmovima umjetnosti kao što je onaj u Bazelu, i plasiranje umjetnika putem razmjene programa s inozemnim galerijama. Postoji ideja da »Equrna« bude posrednik između umjetnika i muzeja kada im se organiziraju izložbe ili posuđuju djela za izlaganje.

Međutim, »Equrna« je prije svega komercijalna galerija i njena aktivnost je usmjerena na prodaju umjetničkih djela kao uvjeta njenog postojanja i djelovanja. Otkako je osnovna, 1980. godine »Equrna« intenzivno, kontinuelno i sistemski radi na prodaji djela svojih umjetnika. Postoji kartoteka sa oko 300 kupaca i potencijalnih kupaca s kojima se stalno kontaktira. Oni dobivaju pozive za izložbe, nude im se umjetnička djela za prodaju u galeriji, ili im se donose u stan kako bi se napravio najbolji izbor. Pokušava se postupno djelovati na ukus publike, budućih kupaca i zainteresirati ih za novu umjetnost. Instruktivno je znati da većinu kupaca čine građani Ljubljane, a u mnogo manjoj mjeri turisti, prolaznici i slučajni namjernici. Ovakav ustrajan rad je urodio plodom: za prva dva mjeseca ove godine troškovi »Equrne« pokriveni su prodajom umjetnina. U izgledu je i posao opremanja jednog hotela — što pruža odličnu mogućnost kreativnog sudjelovanja u oblikovanju arhitektonskog ambijenta i mogućnost zarade.

Mnoge druge ideje nastaju u »Equrni«. Sva otvaranja izložbi snimaju se na video-kazetu, a snimat će se i video o radu svakog umjetnika tako da će se s vremenom formirati svojevrstna video-dokumentacija. »Equrna« već ima svoju publiku: to pokazuju veoma posjećena otvaranja izložbi, ali i posjeta tokom trajanja izložbi. Jer »Equrna« je našla ravnotežu između ekonomskog imperativa prodaje i selekcije pravih umjetničkih vrijednosti i događaja koji se u njoj odvijaju.

ABSTRACT

Galerija Equrna, Ljubljana

J. Vinterhalter

The Gallery Equrna in Ljubljana was founded in 1980 by a group of ten artists and two art historians. Its status is that of an association for people working in the field of culture, and today, Equrna has 46 members among whom are the most significant names in the young and middle generations of artists in Slovenia. An area of 300 m² was found in the old part of the city of Ljubljana and during several months it was renovated with the help of all the artists-members. Many companies gave their patronage to this work and assisted with the purchase of equipment, or by printing the catalogue, etc. The Gallery was opened on November 27th 1984, and its program includes: personal exhibitions, where artists-members have priority; group exhibitions; selections made by art critics; presentation of recent art from other centers; international exhibitions; organization of projections; lectures; discussions, etc.

The Equrna is a commercial gallery and does not receive financial support from governmental sources. It appears to have found a effective formula and maintains a good balance between the financial imperatives of selling and the promotion of genuine art values and art activities.

Izložba »Godine plastike« u Tehničkom muzeju Zagreb

Željko Jamičić

Tehnički muzej,
Zagreb

U Tehničkom muzeju u Zagrebu održana je od 15. 1. do 15. 2. 1985. izložba pod nazivom *Godine plastike*.

Izloženi su različiti predmeti upotrebne vrijednosti kao npr. naočale, torbice, igračke, foto-aparati, toaletni pribor, nakit i sl. načinjeni od plastike, u vremenu od sredine prošlog do sredine ovog stoljeća. To je vrijeme prve faze razvoja i upotrebe plastike kad se ona koristi kao zamjenski materijal za nedovoljne količine prirodnih sirovina: slonovače, ambre, roga, kornjačevine... Polovicom ovog stoljeća u industriji plastike dolazi do snažnog razvoja kad ona postaje samosvojan materijal koji više ne služi za zamjenu drugog materijala. Tada dolazi do potražnje za njim baš zato što ima svojstva kakva nema ni jedan drugi materijal. Na izložbi je predstavljena ona prva faza, tzv. »mlađe plastično doba« kad prevladavaju četiri osnovna materijala: parkezin, celuloid, galalit i bakelit. Osim

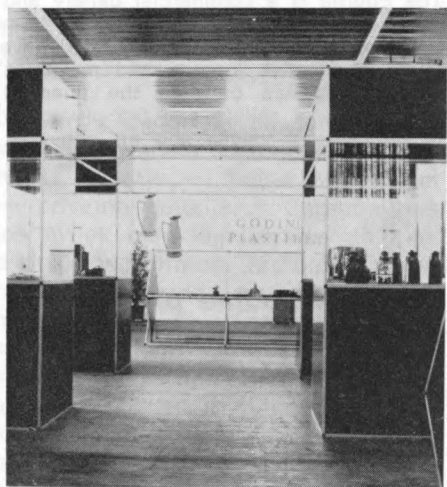
Galerija »Equrna«, Ljubljana

spomenutih materijala, poneki su izlošci bili načinjeni od fenolne smole i formaldehidne uree.

Mnoge od ovdje izloženih plastika danas se više ne upotrebljavaju, ili se koriste na jako uskom području. Zbog toga je sada pravo vrijeme da se priđe njihovom sakupljanju, dok ih se još može pronaći. Ovu je kolekciju započela stvarati prije desetak godina kolekcionarka Anna Rabolini i potrebno je istaknuti da su predmeti sakupljeni u nekoliko industrijski razvijenih zemalja zapadne Evrope i SAD. Od nje ju je otkupila talijanska firma »Montedison«, koja je ujedno nastavila raditi na njezinom proširenju. Danas je to najveća zbirka predmeta iz rane faze plastike.

Izložba je u Zagreb došla posredstvom Talijanskog kulturnog centra s

Detalj s izložbe »Godine plastike« Foto: Ljerka Krtelj

kojim Tehnički muzej surađuje već dugi niz godina. Dobrom propagandom prije otvaranja same izložbe pobuđen je interes javnosti, tako da je odaziv posjetilaca bio izvanredan. Usprkos hladnoći, snijegu i nezagrijanoj izložbenoj dvorani, na otvorenju izložbe okupilo se oko tri stotine uzvanika.

Izložbu su postavili stručnjaci iz »Montedisona« u izložbenoj dvorani Tehničkog muzeja na površini od 360 m².

Jedino sredstvo i pomagalo za izlaganje predmeta bila je vitrina. Ukupno je bilo postavljeno 14 vitrina dimenzija 1×2×1,5 m. Navikli smo da vitrine imaju standardni oblik kocke ili kvadra, tj. s osnovom i vertikalnim stranicama. Ovom prilikom su kva-

dratne prizme ležale jednim bridom na tlu (odnosno dodatnim vezama učvrešćene u tom položaju). Tako se je dobila cijela dijagonalna površina za izlaganje, a bočne kose stranice su tako dozvoljavale veću preglednost izloženog materijala. U sivoj i crnoj boji i ležećem položaju vitrine su bile i same vrlo zanimljive.

U odnosu na veličinu izložbenog prostora broj vitrina bi za jednu ili dvije mogao biti i veći. Ovako je prostor djelovao »prozračno«, odnosno nedovoljno iskorišten.

Kad se govori o kvaliteti izloženog materijala, mišljenja su bila podijeljena. Od odbijanja i neprihvatanja plastike kao materijala podesnog za likovno izražavanje do ushićenja istim tim materijalom. Možda je sav nesporazum bio u tome što su se i prvi vlasnik te zbirke i njegovi nasljednici, pri izboru predmeta vodili prvenstveno njegovim vanjskim izgledom. A kako je već rečeno, plastika je isprva imitirala druge materijale te je zbog toga smatrana i manje vrijednom. Mnogi od izloženih predmeta su na granici dobrog ukusa i kiča. Tako je i do današnjeg dana, kad je riječ o plastici, ostao prizvuk manje kvalitetnog i manje vrijednog.

Osnovne prednosti plastike: pogodnost za strojnu obradu i za veliki serijski proizvodnju nisu bile na izložbi ničim istaknute. Tako se je cijela stvar vrtila oko likovnog doživljavanja.

Na izložbi je bio izložen i prvi predmet napravljen od sintetskog (točnije polusintetskog) materijala. To je jedan svijetložuti komad parkezina dimenzija 20×30 cm s reljefom grane s lišćem i mitskim likovima oko nje. Taj je predmet njegov tvorac Aleksandar Parkes izložio na Međunarodnoj izložbi u Londonu 1862. g. i ta se godina smatra godinom rođenja plastike.

Mnogi, osobito mladi posjetioči, bili su oduševljeni kolekcijom naočala. Bile su različitih oblika okvira i raznih boja stakala. Kao da se moda pedesetih godina opet vraća.

Televizori i radio-aparati iz sredine tridesetih godina, s bakelitnim kućištima, bili su takvi da bi ih i danas rado koristili.

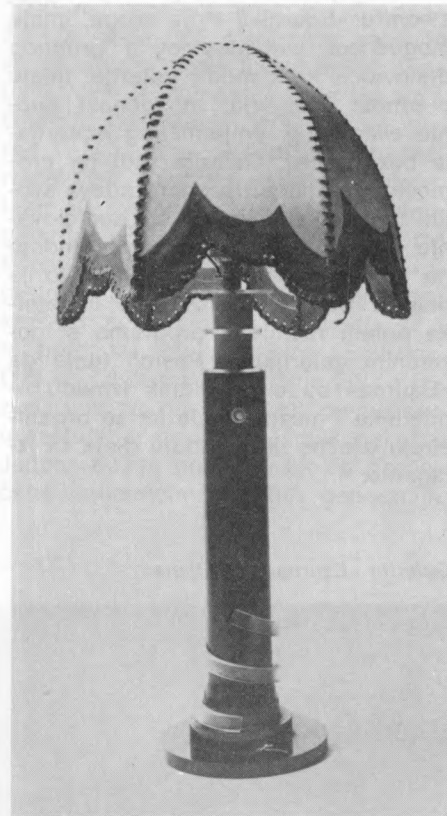
Izloženi pribor za pušenje — »cigaršpici« pokazuje neshvaćanje starih majstora da je plastika druga vrsta materijala s drukčijim načinima obrade. Taj je pribor ručno, dakle pojedinačno rezbaren kao da se radi o drvetu ili slonovači.

Zanimljiva je bila i preteča »lego« kocki iz sredine tridesetih godina, ko-

je su mnoge od starijih posjetilaca vratile u doba djetinjstva.

Šteta što nisu bili izloženi svi predmeti čije su fotografije u katalogu, jer su i oni svojim slikovitim izgledom podsjećali na djetinjstvo današnjih baka.

Izložbu je pratio vrlo bogato opremljen katalog. U prvom dijelu su prilozi o stvaranju zbirke, o historijatu plastike, o plastici kao samosvojnom materijalu, zatim je dan kratki pregled plastičnih materijala i na kraju katalog ekspanata. Katalog je u boji, na 140 strana u tvrdim koricama. Fotografijama je obuhvaćena samo polovica izloženih materijala. S obzirom da je izložba zamišljena kao pokretna, i bit će postavljena u različitim zemljama, katalog je štampan dvojezično, na talijanskom i engleskom

Lampa u bakelitu i pleksi-staklu, Francuska, 1935. Izložba »Godine plastike«, foto: Ljerka Krtelj

jeziku. Za potrebe izložbe u Zagrebu jedan prilog je preveden na hrvatski i u obliku dodatka umetnut u katalog. Katalog, nastao kao rezultat višegodišnjeg rada, po nekim elementima može poslužiti i kao udžbenik. Velika nam je nevolja bila u tome što je »Montedison« stavio na raspo-

laganje ograničeni broj kataloga koji su podijeljeni na samom otvorenju izložbe. Tako uz najbolju namjeru nismo mogli udovoljiti velikoj potražnji za katalozima. Jedva smo uspjeli osigurati dva ogledna primjerka koji su stajali na raspolaganju posjetiocima.

Na raspolaganje posjetiocima stavljani su katalogi koje smo izradili u Muzeju. Naš katalog je pratio po rednom broju originalni katalog jer smo smatrali da će predmeti tim redom biti i izloženi. Međutim, raspored izložaka je vršen na licu mjesta neovisno o kataloškom broju i numeraciji nije odgovarala redosljed u katalogu. Da smo mogli pretpostaviti tako brzu raspodjelu originalnih kataloga, služili bi se svojom numeracijom i posjetiocima uštedjeli nepotrebna listanja.

Plakat izložbe su izradili dizajneri »Montedisona«. Na njemu je dominantna slika termos-boce iz 1935. g., odnosno eksponata s izložbe. Bio je formata 35×70 cm, u boji, na kvalitetnom papiru. Možda bi se kao primjedba mogla staviti da nije bilo neophodno napisati i naziv izložbe na talijanskom. Time bi se dobilo više prostora i natpis na hrvatskom bi bio čitljiviji.

Promatramo li postav izložbe sa gledišta odnosa predmet-posjetilac, ne možemo biti zadovoljni postavom. Osim razdijeljenog kataloga i nekih propagandnih materijala na izložbi nije bilo niti jednog drugog materijala koji bi posjetioca uveo u svijet plastike. Bez izložbenih panoa s osnovnim informacijama o plastici i bez informacija koje bi govorele o njenom nastanku, posjetilac je morao uložiti truda da se s punom pažnjom može posvetiti izloženim predmetima.

Razlog je taj što do posljednjeg časa nismo znali kako je izložba zamišljena i čime opremljena. Da posjedujemo više iskustva u organiziranju velikih izložbi, na vrijeme bismo poduzeli mjere da posjetioca postupno uvedemo u svijet plastike. U svakom slučaju bit će nam pouka za budućnost.

Za vrijeme trajanja izložbe organizirana su popularna predavanja za građanstvo o suvremenim dostignućima na području polimernih materijala. U njihovo organiziranje aktivno se uključilo Društvo plastičara i gumaraca iz Zagreba. U predavanjima je istaknut značaj plastike u sadašnjosti i budućnosti raznih grana ljudske djelatnosti. Predavanja su bila vrlo posjećena s obzirom da su ih držali naši istaknuti stručnjaci tog područja. Isto tako, organizirali smo i posjetu

s vodstvom po izložbi za kolege iz zagrebačkih muzeja.

Kao i više puta do sada, pokazalo se da rasvjeta našeg izložbenog prostora ne odgovara namjeni. To su fluorescentne cijevi na stropu, dakle opća rasvjeta, koja ne ističe detalje na sitnijim predmetima. Posebne rasvjete na žalost nije bilo. No, ovom je prilikom na žalost, zbog kosog položaja stakala na vitrinama, refleksi rasvjete još više pojačan. Svjetlost se je reflektirala baš po sredini vitrine, u vidnom polju posjetilaca. To je značajno ometalo razgledavanje izložaka. Pokušali smo u pripremi izložbe osigurati matirana, nereflektirajuća stakla u jednom zagrebačkom muzeju, ali smo odustali zbog visokih cijena najamnine.

Prodaja suvenira ovom je prilikom potpuno zakazala. Posjetiocima nismo imali ništa ponuditi osim dvije vrste propagandnog materijala o izložbi. Ti su se materijali dijelili, ali to nije bilo dovoljno. Mnogi su posjetioči željeli kupiti replike izloženih predmeta ali ih na žalost nismo imali. Ponuda muzejskih suvenira, kako to radi Muzejski prostor, stvorila je kod mnogih građana navike za kupnjom, pa u budućnosti treba podržavati te tendencije. U protivnom sve izgleda nedorečeno i nezavršeno.

I naposljetku, treba istaknuti ulogu koju su odigrala sredstva javnog informiranja. Dobro smišljenom propagandnom akcijom, koju je vodio prije svega Talijanski kulturni centar, o izložbi se je gotovo neprekidno pisalo ili su se objavljivali prilozi na programima radija i televizije. Likovni kritičari »Vjesnika« proglasili su izložbu događajem mjeseca, a likovni kritičari TV-Beograd u emisiji iz kulture »Petkom u 22« — događajem sezone. Usprkos svemu, može se zamisliti razočaranje kad se u spomenutoj emisiji objavi da se izložba održava u »Muzeju za obrt« (?). Na kraju možemo zaključiti slijedeće usprkos propustima u postavu i nekim nedorečenostima, izložbeni materijal je zaista kvalitetan i u Zagrebu je održana još jedna u nizu velikih izložbi.

ABSTRACT

Exhibition »Years of Plastic« in the Technical Museum in Zagreb

Ž. Jamičić

The exhibition was organized in 1984, in collaboration with the Italian Cultural Centre in Zagreb. It presented a selection

from the rich collection of the Italian company Montedison. The collection of plastic objects was formed ten years ago by Mrs. Anne Rabolini, a collector. It contains objects from several of the most industrially developed countries in Europe, and the USA. The collection was purchased by the Montedison Company, which continued to add to it. Today it represents the world's largest collection of objects from the early years in the fabrication of plastics. The objects date from the middle of the 19th century to the fifties of the 20th century.

The author gives details on the display, animation and public relations activities during the exhibition, and analyses the collection catalogue, etc.

Mikrokompjutor u Muzeju revolucije naroda Hrvatske u Zagrebu

Andro Purtić

Muzej revolucije naroda Hrvatske, Zagreb

Potkraj svibnja 1985. godine Muzej revolucije naroda Hrvatske nabavio je mikrokompjutor »Commodore 64« i štampač »Robotrone k 6311«. Priključen je na televizor u boji koji služi kao monitor i štampač za ispis rezultata na papiru. Ima dobre grafičke mogućnosti sa 16 boja i na ekranu može ispisati 25 redova sa 40 znakova. Matični štampač koristi za šampanje beskonačnu traku i papir formata A4.

Kapacitet i mogućnosti ovog malog sistema su ograničene i o njima ovisi upotreba u muzeju. Najviše će biti korišten u izložbenoj djelatnosti, a prvi put na izložbi »Žene Hrvatske u revoluciji« koju muzej priprema za studeni ove godine. Posjetiocu će biti omogućeno da uz jednostavne upute preko mikrokompjutera dobije informacije i podatke kojih nema na izložbi, na ekranu ili na papiru. Podaci će biti prezentirani tabelama, grafikonima i slikama u više boja.

Na drugim izložbama bit će korišten kao sredstvo vizualizacije i eksponiranja muzejske građe. Pomoću mikrokompjutera može se upravljati sa više sredstava vizualizacije npr. dijaprojektorima, videom itd.

Vrlo je važna namjena da se kustosi i ostali stručni radnici muzeja upoznaju s tehnološko-tehničkim dostignućima i mogućnostima njihove primje-